

N:o 30.

Kongl. Maj:ts nådliga skrifvelse till Riksdagen i anledning af en vid senast församlade riksdag beslutad lagförändring; gifven Stockholms slott den 29 april 1887.

Då nedan omförmälda, af senast församlade Riksdag beslutade lagförändring, öfver hvilken Kongl. Maj:ts beslut ej meddelades, innan Riksdagen åtskildes, ej heller sedermera blifvit af Kongl. Maj:t antagen, vill Kongl. Maj:t nu, i öfverensstämmelse med 87 § regeringsformen, meddela Riksdagen de skäl, som härför utgjort hinder.

I underdånig skrifvelse den 23 sistlidne februari anmälades, att Riksdagen, som redan tillförne för sin del beslutat tillägga utskylder till landsting och kommun viss förmånsrätt i gäldenärens bo, velat ännu en gång till Kongl. Maj:ts pröfning framlägga denna fråga och derföre, på anförda grunder och i anledning af gjord framställning, för sin del antagit en lag angående förändrad lydelse af 17 kap. 12 § handelsbalken, enligt hvilken viss förmånsrätt skulle tillkomma utskylder till landsting och kommun.

Öfver detta förslag har högsta domstolens yttrande blifvit infordradt; och har Kongl. Maj:t med anledning af de anmärkningar, som, på sätt bifogade protokoll utvisar, blifvit af högsta domstolens fleste ledamöter anförda, särskildt i fråga om tvetydigheten af det i förslaget förekommande uttryck kommunalutskylder, funnit Riksdagens förslag icke kunna godkännas.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Nils von Steyern.

*Utdrag af protokollet öfver ett lagärende, hållet i Kongl. Maj:ts
högsta domstol onsdagen den 30 mars 1887.*

Första rummet.

Närvarande:

Justitieråden: OLIVECRONA,
HERNMARCK,
WEDBERG,
GLIMSTEDT,
AHLGREN,
HERSLOW,
NORBERG.

Expeditionschefen Lilienberg föredrog i underdånighet:

Note ur protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 18 innevarande månad, hvarmedelst, för det ändamål § 87 regeringsformen föreskrifver, högsta domstolens utlåtande blifvit infordradt öfver följande af Riksdagen för dess del antagna

Lag

angående förändrad lydelse af 17 kap. 12 § handelsbalken.

Häriigenom förordnas, att 17 kap. 12 § handelsbalken, sådant nämnda lagrum lyder enligt förordningen den 8 oktober 1861, skall erhålla följande förändrade lydelse:

Dernäst gånge med förmånsrätt ut:

ur fast egendom utskylder för samma egendom till landsting eller kommun för sista och löpande året, der icke, enligt hvad särskildt stadgadt är, annan än egaren är pliktig att dem gälda; samt

ur lös egendom först gäldenärens utskylder till kronan för sista och löpande året, de der ej för fast egendom utgå, och derefter hans utskylder för samma tid till landsting eller kommun, der de icke, på grund af hvad här ofvan stadgadt är, ur fast egendom bort gäldas.

Justitierådet *Norberg* yttrade: Mot de förslag af enahanda syftning med det förevarande, hvilka tillföre varit underställda Kongl. Maj:ts pröfning, har, på sätt Riksdagens skrifvelse innehåller, hufvudsakligen anförts, hurusom införandet af nya så kallade tysta förmånsrätter icke kunde anses i allmänhet öfverensstämma med de regler, som borde gälla för en god kreditlagstiftning. Utan att förbise vigten af detta skäl, hvars giltighet ur principiell synpunkt icke blifvit vederlagd, har jag likväl, med afseende dels å det förhållande att dylik förmånsrätt redan eger rum för utskylder till kronan, utan att någon ändring häraf blifvit ifrågasatt, dels ock å hvad för öfrigt i Riksdagens skrifvelse anförts om behovet af förmånsrättens utsträckande till de öfriga allmänna utskylder, om hvilka nu är fråga, ansett det ur ofvan nämnda synpunkt här emot framställda skäl icke ega sådan öfvervägande betydelse, att på grund deraf Riksdagens nu å nyo framlagda förslag i ämnet borde afstyrkas.

Emellertid hafva vid förslagens granskning betänkligheter yppats mot lydelsen af den utaf Riksdagen för dess del beslutade ändring af 17 kap. 12 § handelsbalken. Med förmånsrätt jemlikt denna § skulle enligt förslaget utgå dels ur fast och dels ur lös egendom, under stadgade villkor, *utskylder till landsting eller kommun*. Om den betydelse, som här bör inläggas i detta uttryck, i synnerhet hvad angår utskylder till kommun, torde anledning till någon tvekan vara för handen. Att med sistnämnda utskylder icke kunna menas allenast de bidrag till kommunens gemensamma utgifter, hvilka under särskild benämning af *kommunalutskylder* skola utgöras enligt 58 § i gällande förordning om kommunalstyrelse å landet, synes mig visserligen framgå redan af de grunder, å hvilka förevarande förslag hvilat. I fråga härom erinrar Riksdagen, huruledes de bidrag, som för fyllande af kommunens behof skola af dess medlemmar utgöras, kunna för dem blifva mera tryckande i samma mån, som betalning icke kan erhållas från ett flertal bland dessa medlemmar. Detsamma gäller utan tvifvel om de af kyrkoförsamlings medlemmar utgående bidrag till församlingens behof. Den underdåniga skrifvelse, som åtföljde Riksdagens år 1878 framlagda förslag i ämnet, utvisar ock, att dermed afsågs stadgande af förmånsrätt för samtliga de utskylder, hvilka jemlikt förordningarne om kommunalstyrelse på landet, om kommunal-

styrelse i stad, om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd, om landsting äfvensom om kommunalstyrelse i Stockholm beslutas af de »kommuner, hvilkas verksamhet utgör föremål för en hvar af dessa förordningar»; i hvilket afseende emellertid i samma skrifvelse vidare erinras, hurusom »de sålunda beslutade kommunalutskylderna skola i allmänhet hvarje skattskyldig påföras i mån af den bevillning, han enligt senast fastställda taxeringslängd skall för fastighet samt afkomst af kapital och arbete till staten erlägga, hvarförutan personliga utskylder enligt särskilda författningar till kommunen utgå». Men om nu äfven med anledning häraf antages, att under benämningen utskylder till landsting eller kommun böra förstås alla de afgifter, som på sätt nyss är nämndt skola för kommunala ändamål, vare sig af administrativ eller af ecklesiastisk art, utgöras; och om äfven härvid den oegentlighet, som synes ligga i uttrycket »utskylder till landsting», sammanställt med »utskylder till kommun», lemnas såsom mindre anmärkningsvärd å sido; så lär dock, beträffande en del allmänna afgifter kunna och böra ifrågasättas, huruvida de äro att hänföra till utskylder af nu omförmälda beskaffenhet eller icke. I detta hänseende förekommer, att de afgifter till presterskapets aflönande, hvilka utdebiteras på grund af lönerogleringar, fastställda jemlikt förordningen den 11 Juli 1862 angående allmänt ordnande af presterskapets inkomster, kunna vara dels sådana, hvilka skola till visst belopp af församlingen i dess helhet utgöras, dels ock sådana, som åligga allenast betalningsskyldige medlemmar af församlingen, utan att denna eller dess öfrige medlemmar därför stå i ansvar. Båda dessa slag af afgifter benämnas likväl i nyssnämnda förordning *församlingens* afgifter till presterskapet; och för uppbörden deraf har församlingen att utse en eller flere personer, hvilka mot ersättning af församlingen upptaga och under dess gemensamma ansvar till presterskapet allemna och redovisa dessa afgifter. (Detta gäller dock ej i Stockholm, hvarest ifrågavarande afgifter debiteras och uppbäras i sammanhang med kronoutskylderna.) Huruvida nu åtminstone de bidrag till presterskapets aflönande, hvilkas på förhand stadgade totalbelopp skall af församlingen i dess helhet gäldas, oberoende af enskilde medlemmars betalningsförmåga, böra betraktas såsom »utskylder till kommun» och följaktligen förmånsrätt för dem ega rum på fullkomligt enahanda skäl, som af Riksdagen åberopats i fråga om kommunalutskylder i allmänhet, derom lemnar den föreslagna lydelsen af 17 kap. 12 § handelsbalken ingen upplysning.

Äfven angående de bidrag till klockares aflönande, som utgå jemlikt fastställda lönerogleringar, synes samma spörsmål med lika fog kunna framställas.

Ett undantagsstadgande, sådant som det nu ifrågasatta, lärer väl i allmänhet höra tolkas restriktivt; men desto strängare ställa sig anspråken på detsamma i fråga om den uttryckets bestämdhet, hvarigenom gränserna för dess tillämplighet böra angifvas. Af det nu anförda framgår emellertid, att, enligt min uppfattning, förslaget icke eger erforderlig tydlighet, utan i anmärkta hänseendet lemnar rum för tvifvelsmål, hvilka synas mig innebära gilliga skäl mot förslagets godkännande med dess nuvarande lydelse; och finner jag mig till följd häraf icke kunna tillstyrka bifall till ifrågavarande förslag.

Justitierådet *Herslow* anförde: För min del har jag icke något att erinra deremot, att landstingsskatt och utskylder till kommunen utgå med förmånsrätt, under förutsättning att, såsom i det af Riksdagen antagna förslaget är förhållandet, denna förmånsrätt sättes lägst i förmånsrättsordningen.

Ehuru jag således icke har någon principiell anmärkning mot förslaget, kan jag dock icke tillstyrka, att detsamma med dess nuvarande affattning varder upphöjdt till lag, enär redaktionen lemnar rum för osäkerhet och tvekan.

1:o huruvida förslaget afser, utom landstingsskatt, allenast sådana afgifter, som i kommunallagarne benämnas kommunalutskylder, eller jemväl afgifter till kyrka och skola, samt

2:o huruvida de i förslaget afsedda utskylder skola, derest de bort gäldas ur viss fastighet, men denna dertill icke lemnar tillgång, utgå med förmånsrätt ur lösören, eller om meningen är, att i sådant fall fordringsägaren jemlikt 15 § i 17 kap. handelsbalken skall för hvad ur fastigheten ej kunnat utfås icke njuta bättre rätt, än 16 § i samma kapitel bestämmer.

Då enligt förslaget, såvidt jag fattat detsamma, fast egendom, som öfvergått från en egare till annan, icke vidare skulle häfta för sådana förre egarens utskylder, om hvilka i förslaget är fråga, och förmånsrätten, den der icke kunde göras gällande annorledes än i konkurs, skulle intaga samma rum i förmånsrättsordningen, ehvad den åtnjotes i fast eller lös egendom, synes mig icke något skäl förefinnas för den föreslagna anordningen, att förmånsrätten skulle vara begränsad till viss egendom allt efter som utskylderna utginge för fastighet eller annat beskattningsföremål.

Justitierådet *Ahlgren* lemnade förslaget utan anmärkning.

Justitierådet *Glimstedt* ansåg sig på grund af de af justitierådet *Norberg* framställda anmärkningar böra afstyrka lagens antagande.

Justitierådet *Wedberg* yttrade att då Riksdagen i den underdåniga skrifvelsen vid insändande af förslaget angifvit detta såsom afseende kom-

munalutskylder i allmänhet, men förslagets text upptog jemte utskylder till kommun jemväl utskylder till landsting, det väl vore tydligt att förmånsrätten skulle ega rum för egentliga kommunalutskylder, hvarom handlades i förordningarne om kommunalstyrelse på landet och i stad, samt hvad i förordningen om landsting kallades landstingsskatt eller landstingsmedel, men att tvekan kunde uppstå huruvida den föreslagna lagen, hvilken såsom varande en undantagslag icke finge tolkas extensivt, borde tillämpas på afgifter till kyrka och skola enligt förordningen om kyrkostämman m. m., i afseende på hvilka afgifter dock samma skäl syntes tala för att dem tillades lika förmånsrätt; och kunde justitierådet i anseende till denna otydlighet i redaktionen icke tillstyrka förslagets antagande i dess närvarande skick.

Justitierådet *Hernmarck* instämde uti hvad af justitierådet *Herslow* blifvit anmärkt emot förslagets redaktion samt ansåg sig förty icke kunna tillstyrka sanktion å förslaget.

Justitierådet *Olivecrona* anförde: Då högsta domstolen den 23 Oktober 1878 afgaf yttrande öfver ett med det nu ifrågavarande likartadt förslag till förändrad lydelse af 17 kap. 12 § handelsbalken, delade jag den af högsta domstolens fleste ledamöter uttalade mening, att införadet af nya tysta förmånsrätter i allmänhet icke kunde anses öfverensstämmande med de regler, som böra gälla för en god kreditlagstiftning. Jag afstyrkte därför förslagets antagande och tillade dervid, att om det än för statsändamålet, sedan lång tid tillbaka, befunnits nödigt att genom förmånsrätt till betalning trygga statens rätt att utbekomma sina inkomster, följde dock ingalunda deraf, att man skulle, för att tillgodose kommunerna i riket, frånträda den grundsats för en sund lagstiftningspolitik, hvilken fordrar att icke, utan tvingande nödvändighet, gifva utsträckning åt ett i lag förekommande undantagsstadgande.

Riksdagen har visserligen i sin underdåniga skrifvelse af den 23 februari innevarande år förklarat, att då det vida öfvervägande flertalet af hos oss gällande förmånsrätter just tillhör den klass, som benämns tysta, skulle, vid sådant förhållande, ökandet af dessa med ännu en icke böra anses medföra någon våda. Men om en hvar villigt måste erkänna att hvarje i lag stadgad tyst förmånsrätt ovilkorligen innefattar en inskränkning i de fordringsegares anspråk på betalning, hvilka af hvarje handa orsaker nödgas inlåta sig i affärsförbindelser utan att kunna afordra sina gäldenärer säkerhet för uppfyllandet af åtagna förbindelser, är häraf klart, att det ingalunda är likgiltigt om lagstiftaren ökar antalet af de tysta förmånsrätterna eller icke; ty i samma mån han ökar detta antal, i samma mån förminskar han ock för de oprioriterade borgenärerne utsigten att kunna erhålla godtgörelse ur gäldenärernes tillgångar.

Och i närvarande fall blir skadan för den allmänna krediten så mycket påtagligare, som tillökningen i de privilegierade fordringarnes antal här afser »utskylder till landsting eller kommun», hvilka i regeln 4 till 5 gånger, ofta i ännu högre grad, öfverstiga beloppet af utskylderna till kronan. Jag medgifver gerna att staten numera borde kunna undvara den förmånsrätt, som 1734 års lagstiftare för ett och ett halft århundrade tillbaka ansåg nödigt tillerkänna kronan; men af det förhållande att den allmänna lagen fortfarande bibehållit denna förmånsrätt, är man icke berättigad att draga den slutsats, att man utan olägenhet kan utsträcka samma förmånsrätt i mångdubblad skala till »de smärre samhällen, hvaraf staten», såsom Riksdagen säger, »utgör inbegreppet».

Men oafsedt nämnda betänklighet ur principiel synpunkt föreligger i Riksdagens förslag i formelt hänseende anledning till anmärkningar. Förslaget omförmäler att den ifrågavarande förmånsrätten skulle afse »utskylder (för sista och löpande året) till landsting eller kommun». Utom det i hänseende till språkbruket oegentliga uttrycket: utskylder till »landsting», såsom en rådsläende och beslutande myndighet i vissa för landstingsområdet gemensamma angelägenheter, framställa sig genast starka tvifvelsmål om den utsträckning, Riksdagen åsyftat att gifva åt den ifrågaställda förmånsrätten. Förordningen den 21 mars 1862 angående kommunalstyrelse på landet benämner »kommunalutskylder» de bidrag, som de skattskyldige å landet äro pligtige att erlägga till betäckande af kommunens, enligt § 5 i samma förordning angifna, gemensamma utgifter, och förordningen af samma dag om kommunalstyrelse i stad kallar dylika utgifter »stadsutskylder». Men de i förordningen den 21 mars 1862, angående kyrkostämman, i 3:dje kapitlet upptagna, ofta ganska betydande, så kallade »afgifter till kyrka och skola», beslutas icke af kommunalstämman eller kommunalmyndigheten på landet, icke heller af stadsfullmäktige eller allmän rådstuga i stad, utan af en helt annan derifrån skild myndighet, nemligen kyrkostämman. Stockholm utgör en enda kommun, hvars representation, stadsfullmäktige, beslutar om de kommunal- eller stadsutskylder, som stadens skattskyldige invånare äro pligtige att erlägga, hvaremot de särskilda kyrkoförsamlingarnes kyrkostämmor, hvar för sig, besluta om de belopp, som skola uttaxeras på vederbörande skattskyldige församlingsbor för de särskilda församlingarnes behof med hänsyn till sina kyrkor och skolor. Dessa af kyrkostämman beslutade afgifter till kyrka eller skola äro i egentlig mening icke »utskylder till kommun» och man stannar derföre i ovisshet om dylika utskylder skola hänföras till sådana, som, enligt Riksdagens beslut, skulle erhålla den ifrågaställda förmånsrätten. Enahanda ovisshet torde ock ega rum i detta afseende rörande kyrkoförsamlingarnas utskylder med hänsyn till aflö-

ning till presterskapet. Tvekan torde ock föreligga huruvida Riksdagen under uttrycket "utskylder till kommun" äfven afsett de i kungörelsen den 30 april 1881, angående redovisning för uppbörd af häradsmedel, omförmälda, för betäckande af härads eller tingslags gemensamma behof erforderliga afgifter, såsom snöplogningsavgift och mera dylikt, hvilka af häradets skattskyldige invånare skola utgöras.

Af förenämnda principiella skäl och då förslagets redaktion derjemte är så affattad, att den lemnar rum för tvifvelsmål i flere afseenden om vidsträcktheten af det nya undantagsstadgande, som i lagen skulle införas, anser jag mig böra afstyrka antagandet af Riksdagens ifrågavarande förslag till ändring af 17 kap. 12 § handelsbalken.

Ex protocollo

C. P. Hagbergh.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 29 april 1887,

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern THEMPTANDER,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve
EHRENSVÄRD,
Statsråden LOVÉN,
VON STEYERN,
friherre VON OTTER,
HAMMARSKJÖLD,
RICHERT,
RYDING,
VON KRUSENSTJERNA,
friherre TAMM.

Departementschefen statsrådet von Steyern anmälde till justering förslag till nådig skrifvelse till Riksdagen, i anledning af en vid sist församlade riksdag beslutad lagförändring; och täcktes Hans Maj:t Konungen, enligt statsrådets tillstyrkan, gilla berörda förslag äfvensom förordna, att i öfverensstämmelse dermed skulle till Riksdagen aflåtas nådig skrifvelse af den lydelse, bilagan litt. D till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo
C. P. Hagbergh.